

ХРИСТИАНСКИ СВѢТЪ

МѢСЕЧНО РЕЛИГИОЗНО СПИСАНИЕ.

РЕДАКЦИЯ И АДМИНИСТРАЦИЯ

София, ул. „Врабча“ № 2.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ

За България 3 лв. Въ странство 4 лв. Всичко въ прѣдлата.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
1. Идеята за Бога	1	7. Сѣнка	10
2. Църквата и Държавата	5	8. Химнъ на нощта	11
Християнският животъ:		9. Проф. Хенри Дрѣмъндъ	11
3. Не е ли това възмездие?	7	10. Християнски мотиви	13
4. Цѣлуката на Юда	8	11. Изъ далечната страни	14
5. Проповѣдь: Измамениятъ земледѣлецъ	8	12. Вжтрѣшенъ отдѣлъ	15
6. За мало и голѣмо	10	13. Обяви	16

Идеята за Бога.

Н. Алексиевъ.

(Продължение отъ брой 2).

Идеята за Бога, при това, не е нѣщо, което намъ се натрапва отъ нашитѣ възпитатели. Ние не я получаваме отъ учебници или отъ приказки, както се научаваме за този или онзи знаменитъ мжжъ на своята епоха. Тя е наше вжтрѣшно чувство, привилегия не само на културния жителъ, но и на всѣко разумно същество. Идеята за Бога е всеобща. Тя е вродена въ човѣшкия родъ и чрѣзъ възпитанието и просвѣщенieto може само да се развива и усъвършенствува безъ да има нужда да се създава. „Нѣма нито единъ народъ на свѣта, казва Цицеронъ, колкото и да е дивъ, който да нѣма идея за нѣкакъвъ Богъ, на когото служи“. Ние я намираме както у най-образованния, така и у най-низкостоящия дивакъ. Даже и най-грубия фетишистъ, който въ нашитѣ очи минава за дебелашки идолопоклонникъ, има една вжтрѣшна увѣреностъ, една мисль, която го кара да колѣнчи прѣдъ своя фетишъ. Нека при това забѣлѣжа, че туй идолопоклонство и въ най-грубия си видъ сочи къмъ правилната идея за Бога. Когато фетишистътъ поднася своята жертва прѣдъ обоготвореното дърво и я оставя на послѣдното да я изеде, той не е толкова наивенъ да вѣрва, че дървото ще изеде храната. Той вѣрва, че въ дървото задъ неговата видима материална

часть живѣе нѣщо духовно, невидимо, което ще изеде не веществената, а духовната ѣ часть. И тукъ слѣдователно ние намираме чисто духовна идея, чийто символъ е дървото или камъка. Е добръ, този всеобщъ разпространенъ инстинктъ не е безъ своя *raison d'être*. Необходимитѣ идеи изразяватъ дѣйствителностъ. При това всѣки инстинктъ прѣдполага обектъ. Патката има инстинктъ къмъ водата, но този инстинктъ не би съществувалъ, ако нѣмаше вода. А неговото съществуване у патката е доказателство, че съществува неговия обектъ, водата. Така общечовѣшкия инстинктъ за Бога доказва съществуването на послѣдния. Това вжтрѣшно увѣрение за Бога може да е отклонено значително у разни народи, но, пакъ въ основата си то се схожда съ общечовѣшката идея, която изисква съществуването на Бога.

И века не се забравя, че най-епохалнитѣ събития въ историята криятъ своитѣ главни мотиви въ религиозното чувство на хората. Християнството, будизмътъ, мохамеданството, реформацията и др. сж дѣло на религиозни гении. Историята би била твърдѣ прозаична и непривлѣбна безъ религиознитѣ идеи, които сж давали смисль и цѣль на живота, подѣржали сж бодростта

и борческия оптимизъмъ въ народитѣ и сж ги въодушевявали съ надежда да се движатъ напрѣдъ къмъ по-високъ културенъ и духовенъ разцвѣтъ.

Че човѣку е присища идеята за Бога, доказватъ прѣкраснитѣ примѣри, които историята ни дава. Всѣки опитъ да се лиши човѣчеството отъ неговото религиозно чувство свършвалъ съ пълненъ фалитъ. Характеристиченъ е опита на така нареченитѣ ортодоксални позитивисти въ Франция и отчасти Англия, които въвели въ култъ Кантовата религия на хумаността. Тѣ имали цѣлно евангелие, аналогично съ Христовото, имали литургия, молитви, тайнство, поклонение, — отсъствувалъ имъ само Богъ. Въмѣсто него въ молитвитѣ, а така сжщо и при четенето на евангелието *Imitatio Christi*, поставяли „човѣчеството“. Този опитъ билъ една жалка несполука, която краснорѣчиво говори отъ една страна, че човѣкъ не може безъ религия, отъ друга, че религията безъ Бога е невъзможна.

Интересенъ е и случая прѣзъ френската революция. Когато въ 1793 год. възтържествувала партията на крайнитѣ революционери-монтапиритѣ, тѣ съ указъ отмѣнили католичеството, турнали на гилотината непокорнитѣ свещеници, унищожили всичкитѣ принадлежности на храмоветѣ, камбанитѣ излѣли на топове, християнския календаръ билъ замененъ съ републиканския, празниците били изхвърлени, гробницитѣ разрушени и изобщо всѣка дия и даже всѣки терминъ, който напояналъ за християнство или религия въобще били унищожавани и замѣнявани съ нови, които републиката узаконявала. Но безъ религия ли мислите останали тѣзи революционери, които се въодушевлявали отъ крайно отрицателнитѣ идеи на Дидеро, Холбахъ, Хелвеций и пр.? Не, тѣ прогласили нова религия, култътъ на човѣшкия разумъ. Въ негова честь билъ уреденъ празникъ, тържествена церемония, проповѣди, поклонения и пр. По улицитѣ били устроени шествия съ една актриса пачело, облѣчена въ синьо и червено, която прѣставлявала символа на мъдростта, народнитѣ прѣдставители, слѣдъ нея, послѣ гвардията, тълпата и пр. Това била на гледъ една величествена манифестация въ честь на разума, а въ сжщностъ въ своитѣ кюриозни подробности единъ цѣлъ маскарадъ. И така ожесточенитѣ революционери прѣмахнали името на Бога съ законъ и гилотина, но не били въ състояние да се избавятъ отъ вътрѣшната религиозна потрѣбностъ, която ги довела до абсурда да се покланятъ прѣдъ своя душевенъ атрибутъ, разума.

Тѣзи и редъ други опити сж достатъчно силни да ни убѣдятъ, че идеята за едно върховно сжщество, не е нищо, което възпитанието сипва въ мозъцитѣ на хората, а една душевна потрѣбностъ, която обитава дълбоко въ природата на човѣка.

Това е инстинктътъ, който е сигуренъ залогъ, че човѣчеството въпрѣки атеистическата си мания въ нѣкои исторически периоди, нѣма никога да обезвѣрѣе и стане безбожно. Напротивъ историческия животъ при своя еволюционенъ развой лѣкатуши, като водна вълна. Ако сега или до сега сме били свидѣтели на една антирелигиозна епоха, сигурни можемъ да бждемъ, че ще послѣдва единъ по-високъ разцвѣтъ на духовенъ животъ. И послѣднитѣ признаци изъ западна па даже и източна Европа и Америка идатъ да ни убѣдятъ, че ние сме въ надречериято на една акция отъ страна на религията противъ реакцията на атеизма и немощния материализъмъ. Тукъ не разбирамъ тържество на една официална религия, а едно свободно религиозно настроение, което може да въздигне, прѣчисти и окрили човѣшкия духъ. Една религия, която ще даде новъ тласкъ на прогреса, нови мотиви на изкуството и новъ мирогледъ на обществото. Интелигентния синъ на ХХ-ия вѣкъ ще се убѣди най послѣ, че крайния оптимизъмъ въ науката и безграничната вѣра въ човѣшката мъдростъ не сж неизблемия камъкъ, на който ще се съгради едно щастливо бждеще. И даже слѣдъ рѣшението на социалната проблема, което обѣщава едно химерично бждеще на равенство и братство, пакъ ще се почувствува нуждата отъ единъ по-високъ духовенъ животъ, който, азъ вѣрвамъ ще се намѣри само въ християнството, което се отличава съ своитѣ опростени символи, свършени принципи и ясна и рационална идея за Бога.

Но независимо отъ казанитѣ физикотеологически, онтологически и исторически доказателства, които се постаряхъ набързо да наведе въ защита на идеята за Бога, азъ намирамъ силата на тази идея вънъ отъ заключенията и обобщенията на разума, именно въ ламтежитѣ и потрѣбноститѣ на всѣко сърдце. Разумътъ на човѣка колкото и властелински да диктува въ неговия духъ и колкото и силно да е неговото умозрѣние, пакъ фактическата и централна роль играятъ сърдечнитѣ разположения въ човѣка. Богъ е вътрѣшна потрѣбностъ на сърдцето и Той се открива повече на него, отколкото на разума. Познанието на висшата правда, висшата мъдростъ и любовъ е дѣло на сърдцето. Послѣдното има своята сжществена частъ при познанието на истината. Знаменития апологетъ на човѣшкото сърдце, Паскалъ казва: „сърдцето си има своитѣ основания, за които разумътъ нищо не знае“. И често пжти нашитѣ убѣждения, не сж нищо друго освѣтъ история на нашитѣ сърдечни разположения. Споредъ Лихтенберга едва ли е възможно разумътъ нѣкога да стигне до идеята за Бога безъ съдѣйствието на сърдцето. А Паскалъ добавя, че „Богъ така е наредилъ, щото божественитѣ истини да се възприематъ не чрѣзъ разума въ сърдцето, а чрѣзъ сърдцето въ разума;

защото човѣшкитѣ дѣла трѣбва човѣкъ да познава за да ги обикне, а божественитѣ трѣбва да обича за да ги познае“. Така че съ разумътъ ние трѣбва само да урегулируваме религиознитѣ идеи и движенията на сърдцето си, не обаче да се стараемъ да имъ отнемемъ правото; защото разумътъ е светилицето на знанията и умозаключенията, а сърдцето е царството на религията. И фактическиятъ ръководителъ въ живота не е разумътъ, а сърдцето. Умътъ може да спекулира, но Богъ не е абстрактна и спекулативна идея, недостъпна и непонятна за чувствата; напротивъ той е обектътъ на нашитѣ най-дълбоки сърдечни разположения. Той живѣе въ светая светихъ на нашето сърдце. Тукъ се зараждатъ най-благороднитѣ мотиви и повикватъ най-прѣлеснитѣ цвѣта, които кичатъ високо-нравственитѣ характери. Въ него се кристализиратъ безцѣннитѣ перли и вибриратъ най-нѣжнитѣ и деликатни струни на душата. Диктатурата на разума попарва, помрачава и всѣва дисонасъ въ човѣшкия духъ, когато посегне на правата на сърдцето. Напротивъ нѣма по-хармониченъ и правиленъ животъ отъ този, въ който разумътъ и сърдцето взаимно се допълнятъ и окрилятъ; когато сърдцето свободно цвѣти подъ благодатната роса на божественитѣ истини, а разумътъ съ своята любознателностъ и дълбочина контролира и рационализира стремежитѣ на сърдцето.

Насъ ни поразяватъ дълбокото спокойствие и вътрѣшното величие на безчетъ християнски характери. Ние благоговѣемъ прѣдъ знаменитости като Павелъ, Златоустъ, Августинъ, Хусъ и пр. Тѣхната доблестъ и твърдостъ ни очудватъ и тѣхното душевно величие ни плѣнява. Сжщото изпитваме прѣдъ всѣки единъ мъченикъ за правото и истината. Спрете се на примѣръ на една сцена отъ първитѣ врѣмена на християнството въ римския форумъ. Грамадно множество, жадно да се наслаждава въ жестокиятъ кървави гледки, изпълня амфитеатъра и съ нетърпѣние чака да се появи невинната християнска жертва за да удовлетвори безумната си охота въ прѣдсмъртнитѣ конвулсии на нѣкоя безащитна дѣвица или немощенъ побѣлѣлъ старецъ. Тази огрубѣла и дива публика обаче не ни смайва толкозъ, колкото непоколебимото спокойствие и твърдостъта на духа, съ които християнскиятъ мъченикъ пристѣпва къмъ злобната арена, гдѣто го очакватъ пламъцитѣ или збитѣ на разяренитѣ хищни звѣрове. И когато удовлетвореното множество въ екстазъ аплодира побѣдата на звѣроветѣ, и сияющия и простителенъ погледъ на мъченика изчезне заедно съ послѣдната хвалебна нота отъ нѣкой псаломъ, ние неволно се запитваме, отгдѣ черпятъ такъва необикновена сила тѣзи слаби сжщества и какъ да обяснимъ това душевно величие, което прощава, когато го обиждатъ, моли се, когато го ругаятъ, и пѣе, ко-

гато издѣхва? Какъ тѣй, че ѣ най-жестокитѣ мъченици, които една Неропова глава може да изкове, и най-ужаснитѣ изтезателни инструменти, които една сръднѣвѣковна инквизиция може да измисли, не сж въ състояние да смутятъ и разколебаятъ духа на тѣзи прѣзрѣни мъченици?

Ние сме длъжни да си отговоримъ и обяснимъ тѣзи исторически факти, защото отъ друга страна езическитѣ философи съ своя теоретически атензъмъ и практически материализъмъ бѣха изгубили своя компасъ въ живота и даваха единъ безнадеженъ и тъженъ финалъ на мъдростъта си, че е по добръ човѣкъ да не се е родилъ, но веднѣжъ роденъ, най-спасителното е по-скоро да умре (думи на Софокла и Плиния). Тази песимистическа логика на античния свѣтъ е лесно обяснима. Тя е изразъ на вътрѣшната дисхармония на тѣхната душа, която, веднѣжъ дерайлирала отъ правилното си развитие, издава такива отчаяни ноти и безнадеженъ песимизъмъ.

Единъ аналогиченъ примѣръ ще ни обясни тази истина. Единъ музикаленъ инструментъ, на примѣръ виолина, колкото и да е цѣнна и хубава, въ рацѣтъ на единъ неопитенъ свирецъ ще издава само нетърпими и беззвучни ноти. Но когато изкусния виолинистъ завие лѣжа и заиграятъ прѣститѣ му по нея, тя издава душевни ноти и вариации, които ни плѣняватъ и покоряватъ. Даже при една корда виолината подъ вдъхновението на Паганини накара да се притаятъ и затрептятъ всички сърдца на присѣтствующитѣ.

Човѣшката душа е единъ сложенъ музикаленъ инструментъ, способенъ да издава небесна музика съ най-нѣжни и плѣнителни тонове; инструментъ, който подъ вдъхновението на своя великъ артистъ може да звучи съ пълна хармония; но отцѣпено отъ неговото влияние, той издава едни безсилни звукове, които поразяватъ съ своя дисонасъ. Като погледнемъ отъ това становище, намъ ставатъ попятни и обясними знаменититѣ религиозни характери въ историята. Душата намира своя сжщински отзвукъ само въ идеята за Бога. Подъ неговото влияние тя цвѣтува и се развива. Ето защо душевната висота на религиознитѣ характери е едно силно доказателство, че сж били подъ влиянието на една дѣйствующа благотворна идея, която изхожда отъ реалното сжществуване на Бога. Защото една фалшава идея не може да вдѣхнови и даде такъво величие на характера, както единъ фалшивъ артистъ не може да настрои и произведе обаятелна музика отъ своя инструментъ. Душата слѣдователно намира своя обектъ само въ Бога, който дава смисълъ и цѣль на човѣшкото битие. Махнете идеята за Бога отъ сърдцата на хората и свѣтътъ остава пустъ, безмисленъ и безцѣленъ. Само неговото сжществуване рѣшава главолонния въпросъ на битието и дава

душа на тази прѣкрасна природа. Само идеята за висша правда окрила човѣшкия духъ и дава *raison* на неговитѣ ламтежи и борби. Страшна ирония би билъ човѣшкия животъ, ако той бѣ игра на капризния случай, който го създаде отъ безнадежната пустота, дѣто пакъ ще изчезне като еднодневна пеперуда слѣдъ заходъ слънце. Ако бѣше тъй, Ничше е логически правъ и послѣдователенъ, когато въ заключение на своята парадоксална философия се обръща къмъ ученицитѣ си съ думитѣ: „мачкайте по-слабитѣ, стѣпчете ги, прѣснете моралната черупка, която ви ограничава и дайте просторъ на страститѣ си. Вашия идеалъ е свѣрхчовѣкътъ. По труповѣтъ на по-слабитѣ вие ще се възкачите до него.“

„Вѣрно е“, казва английския философъ Бейкънъ, „че малкото философия ни отдалечава отъ Бога, но дълбинитѣ на философията ни възвръщатъ пакъ къмъ него“.

Да, атеизмътъ е една погрѣшка на разума и прѣстѣпление на сърдцето. Човѣшката любознателностъ наистина може да дойде нѣкога до скептицизмъ, който е необходимъ за началото на философията, но скептицизмътъ не е постоянно пристанище на човѣшката мисль и правилния изходъ отъ сферата на съмнѣнията трѣбва да възвърне мислителя пакъ къмъ идеята за Бога. Имаме достатъчно доказателства, за да се оправдае вѣрата въ него. „Всичко възвѣщава съществуването на единъ Богъ“, казва невѣрникътъ Волтеръ; „човѣкъ не може да го разбере, но не може и да го прѣнебрѣгне. Гласътъ на вселенната възвѣщава неговата сила и гласътъ на нашитѣ сърдца казва, че трѣбва да го обожаваме“. Да, и човѣшкото сърдце и дивното създание, природата, прогласяватъ неговото съществуване. Нещастенъ е онзи, който може да изгони отъ душата си името на Бога.

Прѣдъ тѣзъ природни, славни красоти,
В' омайни краски, вѣчно що цвѣтятъ,
Душа що тласкатъ в' вие да лети,
Сърдца ни млади буйно да туптятъ;

„И туй небе, надъ насъ що се сияй
Съсъ свойтѣ дивни звѣзди и слънца,
Човѣшки умъ що каратъ да немѣй
И химни да въздига къмъ Отца.

Нека умозрителната метафизика ни дава каквито ще мѣгляви спекулации и атеистически хипотези; нека човѣшкия умъ се лута и рови и въ най-тъмнитѣ кѣтове на космическата загадка; нека логиката на неговия разумъ ни даде най-смѣли доктрини и чудати заключения — пакъ не могатъ задуши гласа на сърдцето и величествения химнъ на земята и небето, дѣто хармонично се движатъ великолѣпнитѣ съзвѣздия на вселенната.

„Прѣди още майка ми да ми каже думица за Него“, говори Ламартинъ, „и прѣди да похвана катехизиса на черквата, нѣма ли въ всичко туй, което ни заобикаля единъ катехизисъ, достъпенъ за очитѣ и душата и на най-простия човѣкъ? има ли нужда името Му отъ знаковѣтъ на азбуката, за да се прочете? Нима мисльта за Него не влиза прѣзъ очитѣ ни още съ първия лѣчъ на свѣтлината, въ нашия духъ — съ първата ни рефлексия и въ сърдцето ни — съ първия му ударъ?“ „Азъ не зная“, продължава той, „какъ сж направени другитѣ хора, но колкото за мене, азъ не мога да погледна, не казвамъ на една звѣзда, но само на една мравка, на единъ листецъ отъ дърво, на едно зърно пѣськъ, безъ да го запитамъ: кой те създаде?“ А Блаженный Августинъ въ единъ прѣкрасенъ пасажъ на своитѣ „Изповѣди“ казва: „Азъ попитахъ земята и тя ми каза: азъ не съмъ твой Богъ; и всичко що е въ нея отговори същото. Азъ попитахъ морето и безднитѣ и всичко, що тамъ живѣе, и тѣ ми отговориха: не сме ние твой Богъ, търси го по-нависоко. Азъ попитахъ вѣтровѣтъ, що вѣятъ, и цѣлия въздухъ съ всичкитѣ свои обитатели ми отговори: азъ не съмъ Богъ. Попитахъ небето, слънцето, луната, звѣздитѣ и тѣ ми казаха: и ние тоже не сме Богътъ, когото ти търсишъ. Тогава азъ казахъ на всички окръжающи ме прѣдмети: вие ми казахте, че не сте моя Богъ, кажете ми тогава какво знаете за него? И тѣ всички извикаха съ единъ гласъ: Той ни е създаде“.

Бюхнеръ въ своето съчинение «Сила и материя» пита: „защо Богъ не си е написалъ името съ огнени букви на небето, ами е оставилъ хората да се измъжватъ съ такива съмнѣния за неговото съществуване?“ Крайно наивенъ реализмъ вѣе въ този въпросъ. Какъвъ по-огненъ надписъ може да има отъ едно толкозъ дивно и великолѣпно творение, каквото прѣдставлява вселенната? Какъвъ по-силенъ гласъ може да съществува отъ езика на цѣлата природа?

Науката е безсилна да ни посочи Бога, защото задачата ѝ не е тази: тя борави съ обектитѣ на нашитѣ сѣтивни възприятия. Философията при всичката ѝ кардинална авторитетностъ по този въпросъ, не може да ни прѣдстави нищо положително и опрѣдѣлено, защото почива на една нестабилна и колеблива почва, която всѣки по-смѣлъ и дълбокъ мислител може да събори и отново да възстанови. Чистиятъ разумъ въ много случаи ни изневѣрява, защото е склоненъ да гради цѣлата концепция на битието върху измамливия реализмъ на нашитѣ субективни познания. Чувствата сж най-способни да схванатъ идеята за Бога въ една по-конкретна сжщностъ, но и тѣ сж непостояненъ фонъ на Божия образъ въ нашата

душа. Но една правилна координация на инстинкта и копнежитѣ на сърдцето съ чистотата на съвѣстѣта и дълбочината на разума могат да станатъ отзвукъ на гласа на природата и да дадатъ една пълна реалностъ на идеята за Бога.

Защото природата е една величествена божествена поема, която всѣки, който има гласни букви въ сърдцето си, може да прочете и разбере величието и мъдростѣта на нейния Творецъ, когото ние наричаме Господъ Богъ.

Църквата и Държавата.

К. Ц. Кумановъ.

Двата най-важни фактори, въз основа на които се поддържа и крѣпи цѣлиятъ общественъ животъ на единъ народъ, това сж църквата и държавата.

Църквата е една организация, едно общество отъ вѣрующии, вѣнъ отъ състава на държавата или друга нѣкоя организация, които сж изповѣдали известни установени догми.

Прѣди всичко, църквата е нѣщо вътрѣшно, чисто духовно, обаче тя прѣдставлява и едно външно общество, което проявява известна дѣйностъ, и понеже всѣко външно проявление на животъ трѣбва да се уреди въз основа на правото, то и църквата, като отдѣлна юридическа личностъ, трѣбва да базира своето съществуване на принципи установени отъ държавата. Правното положение на църквата трѣбва да се узакони, обаче само външния ѣ порядъкъ, но не и съдържанието на нейнитѣ догми.

Държавата е една политическа организация, която въз основа на известенъ правенъ редъ се стрѣми да отговори на всичкитѣ общи нужди на общежитието. Нейната властъ се простира върху известна територия. До като всѣка друга организация се основава по взаимно съгласие и може да се разтури всѣкога, то политическото обединение е принудително. Държавата продължава да съществува и противъ волята на тия които я съставляватъ.

Църквата не е ограничена нито отъ врѣме, нито отъ мѣсто, и нейното съществуване не изхожда отъ мѣстнитѣ условия, когато властѣта на държавата се простира само въ границитѣ на опрѣдѣлена територия.

Църквата има устройство дадено ѣ отъ Бога, когато устройството на държавата зависи отъ мѣстнитѣ условия и народнитѣ желанія; измѣнятъ ли се послѣднитѣ, измѣня се и държавата.

Църквата има характеръ на необходимостъ, когато никоя отдѣлна държава на свѣта нѣма този характеръ, и като така, тя има напълно самостоятелно значение.

Църквата се занимава повече съ отдѣлнитѣ личности, да приготви добри граждани, когато държавата се занимава съ цѣлото общество, съ тѣхнитѣ общи нужди, произходящи отъ едно цѣло.

Задачитѣ на държавата въ разни врѣмена сж били различни, когато задачата на църквата остава една и сѣща.

Църквата има за задача да направи човѣка щастливъ още на земята, а заедно съ това да го приготви и за задгробния животъ, когато държавата се грижи само за осигуряване настоящето.

Църквата се основава на нравственитѣ закони, когато държавата почива върху врѣменнитѣ юридически закони. Тѣзи послѣднитѣ иматъ за цѣль да опрѣдѣлятъ необходимия редъ въ обществото, и засѣгатъ само външнитѣ прояви, т. е., ония дѣйствия на свободната човѣшка воля, които се проявяватъ външно, защото само тия дѣйствия могатъ да иматъ послѣдци за съществующия общественъ редъ. Нравственитѣ закони, напротивъ, засѣгатъ всички вътрѣшни душевни движения на човѣка, неговитѣ намѣрения и стремежи. Колкото да сж лоши тия намѣрения и стремежи, до като не се проявятъ въ едно външно дѣйствие, не подлежатъ на сѣда на юридическитѣ закони.

Изпълнението или неизпълнението на нравственитѣ закони подлежи на сѣда на съвѣстѣта, и се оставя на свободната воля на човѣка, когато изпълнението на юридическитѣ закони е задължително за всички. Държавата съ своята сила може да застави отдѣлнитѣ граждани да се подчиняватъ на нейнитѣ закони, когато църквата си служи само съ духовни срѣдства. На практика, обаче, въ много случаи, тия двѣ понятия се смѣсватъ, тѣй като църквата е запазила и до днесъ известни привилегии, да си служи съ властѣта по разни начини.

Всѣки е длъженъ да бѣде членъ на нѣкоя държава, когато църквата никого не принуждава да бѣде нейнъ членъ.

Тия съществени различия между църквата и държавата не изключватъ, а напълно опрѣдѣлятъ тѣхното взаимно положение.

Човѣкътъ щомъ се ражда, донася съ себе си известни права, които сж нераздѣлими отъ самата личностъ, и които права никой нѣма право да наекърнява. Тия права се раздѣлятъ на двѣ голѣми групи: Лични и Обществени. Отъ първата категория се посочватъ нѣколко вида права: Свобода

на вѣроизповѣданията, лична неприкосновеностъ, свобода на словото, свобода на печата, свобода на сдружаванията, равенство прѣдъ законитѣ и т. н. Втората категория права, това сж правата на гражданитѣ да участвуватъ въ управлението на държавата. За насъ е важна първата категория права, и затова ще се спремъ на тѣхъ.

Свободата на съвѣстѣта и вѣроизповѣданието е едно лично право на човѣка, което държавата трѣбва да гарантира отъ посѣгателство. Гражданитѣ иматъ пълно право да изказватъ свободно и публично своитѣ мнѣния, каквито и да сж тѣ, чрѣзъ словото, чрѣзъ печата или по какъвто и да било начинъ. „*Нѣма право срѣщу правото на всѣка личностъ да живѣе и се развива свободно*“, казва Д. С. Милъ. Ако държавата признава пълна свобода на мислене и дѣйствие на своитѣ граждани, то нейната трайностъ е осигурена. Свободнитѣ закони и свободнитѣ учреждения за една държава струватъ много повече отъ милиони щикове (Милъ). Държавата отъ своя страна не създава свободата на личноститѣ, а се явява като пазителка на тая свобода. Ако единъ владѣтель отстъпи извѣстни права на гражданитѣ, това не значи че той е факторътъ който създава тия права. Той само признава тия права като съществуващи въ даденъ моментъ, но не ги създава. Слѣдователно, свободата на човѣка не е една привилегия, дадена отъ държавата, но едно право, което държавата трѣбва да защити, а не да го ограничава. Законътъ е продуктъ на обществената организация и има за цѣлъ да защити правата на всѣка личностъ отъ посѣгателство на други личности, а свободата е даръ Божи, едно право, което стои надъ всички други права. Щомъ като държавата признава извѣстни права на гражданитѣ, които тя трѣбва да защити, и протмъв които права самъ тя нѣма право, тогава трѣбва да приемемъ, че всички граждани иматъ еднакво право да се ползватъ отъ защитата на държавата, независимо отъ това, къмъ кое религиозно вѣроизповѣдание се числятъ.

Понеже всѣко отдѣлно вѣроизповѣдание на свѣта мисли, че то заключава въ себе си цѣлата истина, и слѣдователно, само то трѣбва да се пропагандира и възприема отъ човѣчеството, то пита се, когато въ една държава съществуватъ нѣколко различни религиозни вѣроизповѣдания, какво поведение трѣбва да държи държавата спрѣмо тѣхъ? Видѣхме, че прѣдназначението на държавата е да отговори на всички общи нужди на общежитието и да гарантира тѣхната сигурностъ и свобода, обаче, колкото се касае до въпроса за религиознитѣ вѣрвания на човѣка, това е вънъ отъ компетентността на държавата. Основнитѣ закони на които държавата почива въ даденъ моментъ, се измѣняватъ поради измѣнението на самитѣ условия, и това което въ извѣстно врѣме е установено

като право, при настѣпването на нови условия на живота, се изоставя и замѣстя съ друго по-свършено, което да отговаря на всички нови изисквания. Становището на което би застанала държавата при разрѣшаването на подобни въпроси ще бѣде въ зависимостъ отъ натиска на съществуващи въ даденъ моментъ условия, слѣдователно, ще излѣзе, че разнитѣ държави ще погледнатъ различно на въпроса, защото сж поставени при различни условия, и въ послѣдствие, религията ще бѣде продуктъ на условията, а не една висша необходимостъ. Държавата ще си служи съ нея до толкова, до колкото е необходимо за постигане на своитѣ политически задачи.

Държавата, като юридическа личностъ, не се занимава съ въпроси които не засѣгатъ прѣмо нейното съществуване, слѣдователно, въпроса за религиознитѣ вѣрвания на нейнитѣ граждани не съставлява обектъ на държавата. Ето защо, трѣбва да се приеме, че държавата не е компетентна да опрѣдѣли какви трѣбва да бѣдатъ религиознитѣ вѣрвания на нейнитѣ граждани, нито пъкъ има право да поддържа извѣстно религиозно вѣроизповѣдание, а същеврѣменно да ограничава свободата на всички останали подъ прѣдлогъ, че тѣ не се съобразяватъ съ законитѣ на страната.

Но макаръ че държавата не е компетентна да се произнася по този въпросъ въ полза на това или онова религиозно вѣроизповѣдание, все пакъ тя има интересъ да слѣди за всичко, което се върши въ нейната територия, и когато намѣри, че догмитѣ на нѣкое религиозно вѣроизповѣдание застрашаватъ обществената безопасностъ и моралъ, тя е длъжна да вземе всички евентуални мѣрки за по-нататѣшното му ограничение. Въ всѣки други случай държавата нѣма право да ограничава свободата на разнитѣ религиозни вѣроизповѣдания, защото това е едно лично право на човѣка.

Вѣрно е, че истината е само една, и че всѣко отдѣлно религиозно вѣроизповѣдание заключава въ себе си или частъ отъ тая истина, или пъкъ стои твърдѣ далечъ отъ нея, и за да се дойде най-близо до самата истина, необходимо е щото основнитѣ начала на тия религиозни вѣроизповѣдания да бѣдатъ подложени на сериозна критика. Оная религия, която почива на здрави основи, тя не се бои и отъ най-сериозната критика, и всѣка нападка противъ нея, всѣки критически анализъ, биха били отъ голѣмо значение за нея, защото тѣ биха я издигнали до онай висота, на която тя трѣбва да стои. Напротивъ, религията, която не почива на здрави основи, винаги бѣга отъ критиката, защото не може да стои насрѣща ѝ, като същеврѣменно се стрѣми да привлече при себе си държавната властъ, за да запази на първо мѣсто своето съществуване, и послѣ, съ помощта на послѣдната, да вземе всички възможни мѣрки за да

ограничи до максимумъ свободата на всички останали, даже, ако е възможно, съвсѣмъ да ги унищожи. Ето защо въ историята срѣщаме Вартоломейската Нощъ, Инквизицията съ най-ужаснитѣ ѝ послѣдствия, маса безбройни кланета, и тѣмъ подобни. Ако държавата обяви извѣстна религия за държавна, и по-нататѣкъ се тури въ услуга на нейнитѣ догми, а заедно съ това се обяви противъ всички останали религии, то тя спира прогреса и културата на човѣчеството, като се ограничава въ догмитѣ на тая религия, които подложени на сериозната критика, биха рухнали изцѣло. Често пкти революцията е била единственото срѣдство за да се тури край на всичко това. Даже ако днесъ едно вѣроизповѣданіе е най-многочислено, това не значи, че слѣдъ 10 или 20 години то ще остане въ сѣщото положение, както е било прѣди. Живота ни показва тѣкмо обратното, а именно, че всичко въ природата еволюира и то съ бързи крачки. При наличността на нови условия, се появяватъ съвсѣмъ нови идеи, въ повечето случаи противни на първитѣ. Ето-защо държавата не трѣбва да се стрѣми да запази и за въ бъдеще сѣщото това положение на църквата, въ което се намира днесъ. Това противорѣчи на самитѣ естествени закони, на цѣлитѣ на държавата, и на здравия човѣшки разумъ. Борбата, която се води между разнитѣ религиозни вѣроизповѣдания поради различнитѣ принципи отъ които изхождатъ, безъ нѣкоя външна намѣса на държавата въ полза на едни или други, е борба на идеи, която винаги има за цѣль да откъсне човѣка отъ неговитѣ стари прѣдрасѣдаци, суевѣрия и заблуждения, и да го тури въ пътя на прогреса. Такава една борба за надмощие на идеи най-малко не се явява противна на цѣлитѣ на държавата, а напротивъ, тя осигурява нейната трайност. За могъщественото развитие на личността сж необходими двѣ условия: Свобода, и

разнообразие на условията, и само при съвмѣстното сжществуване на тия двѣ условия, може да се развие индивидуалната сила. (Вилхелмъ Хумболтъ).

Църквата и държавата сж два отдѣлни института, и тѣхнитѣ области на дѣйностъ, както и функции, се различаватъ. Двѣтѣ съвмѣстно създаватъ цивилизацията и гарантиратъ свободата на човѣка, но когато дѣйствуватъ самостоятелно и независимо една отъ друга. Веднѣжъ църквата призната за юридическа личностъ, тя става самостоятелна и независима по отношение на своитѣ цѣли. Църквата, като организация, чиято сфера се простира по-надалечъ, трѣбва да има пълна суверенностъ въ управлението на нейния вътрѣшенъ животъ, обаче, тази властъ не трѣбва да се простира вънъ отъ нейната сфера на дѣйностъ. Сжщо така, държавата нѣма право да се мѣси въ вътрѣшния животъ на църквата. Въ врѣмето на Петъръ Велики въ Русия се създаде *Оберъ Прокурора*, т. е. едно учреждение, което е служило като посрѣдникъ между църквата и държавата. Отъ страхъ прѣдъ едно съперничество на царската властъ отъ страна на властующия патриархъ, какъвто е билъ Никонъ, отъ друга страна, понеже императорътъ е билъ погълнатъ отъ разнитѣ дипломатически въпроси, вътрѣшното управление, както и военнитѣ отношения, послѣдниятъ не е могълъ да знае личния съставъ на духовенството, както и да слѣди неговата дѣйностъ. Ето защо императорътъ създаде „Оберъ Прокурора“ и надзора делегиралъ на свои довѣрени лица, които присѣдствували на всички заседания на св. синодъ, и давали заключение по всички духовни дѣла. Всички по-важни мѣроприятия на синода сж били докладвани на императора, и всѣка акция, която не била съгласна по волята на императора, е била осуетявана и инициаторитѣ най-строга наказвани.

(Слѣдва).

Християнскиятъ животъ.

Не е ли това възмездие?

Едва ли другъ нѣ кой философъ е излизалъ противъ християнството съ толкова жаръ, настойчивостъ и сила въ убѣждаване както нѣмския философъ Ницше. Въ своята книга — „Генеалогия на морала“ той се е опиталъ да събори самитѣ основи на Христовото учение за нравствеността. Това е билъ най-силния опитъ наченатъ съ столѣтия. Въ своето учение за „свѣрхчовѣка“ Ницше се постаралъ да отстрани идеала на човѣчеството — Христосъ.

Както е извѣстно, резултата отъ тоя опитъ излѣзълъ печаленъ. Ницше полудѣлъ и починалъ въ лудницата.

Сжщото се случило въ Франция съ знаменития писателъ Гюи де Мопасанъ. Той писалъ романъ; оставало му да довърши послѣдната глава — Богъ. Споредъ както прѣдава вѣстникъ „Утро“ (le Matin) Мопасанъ изригвалъ такава ужасна хула върху Бога, щото даже френския вѣстникъ не се рѣшилъ да я повтори. И тѣкмо на тая фраза, най-ужасна по дързостта си, писателя внезапно полудѣлъ. Слѣдъ това той не написалъ вече нито единъ редъ и по-сѣгнѣ умрѣлъ въ лудницата. Не е ли това възмездие?

Апостолъ Павелъ казва: „Богъ поругаемъ не бива“ Палат. 6:7.

Цѣлувката на Юда.

(Прѣдъ картината на страшния сждъ.)

Кога безумний Юда на връвѣта увисна,
Изъ тъмний адъ, на огнени крила,
Черъ демонъ прилетѣ — отъ радостъ писна
И грозний трупъ блѣсна и разлюля.

Па зе го за връвѣта и в'ада скочи,
В'пламтящото го езеро цопна,
Дѣ жупелъ ври и смрадна пѣна ключи;
Месо се пържи, кожата капна . . .

Тогазъ ужасний адски царъ, в'полуда,
Изсмѣ се бѣсно, с'ревъ прѣграбчи Юда
И върна му по чернитѣ уста
Цѣлувката, що оскверни Христа.

Римъ, 1883.
(изъ „Италия“.)

Ив Вазовъ.

Цѣлувката на Юда.

Проповѣдь.

Измамениятъ Земледѣлецъ.

Текстъ. — Мат. 21:19 окт. 21.

Д. Хилисъ.

Тѣзи думи за безплодие на смокината значатъ малко за насъ; тѣ значеа много, обаче за пѣтешест-

веницитѣ въ старо врѣме. За Ирландия, неплодородието на картофа значи гладъ. За Индия, не урожай на ориза значи изгладѣването на милиони хора. За Палестина, нераждането на смокинитѣ застрашаваше всѣка търговия и пѣтувания. Нашата търговия като става посредствомъ желѣзници и параходи, доставяне храна на пѣтника е лесно. За тѣхъ, търговията се водѣше посредствомъ кервана и снабдяването съ храна бѣше трудно. Малкото богатство съ което Палестина разполагаше, бѣ плодъ на търгуването ѝ съ Египетъ, ако и да една обширна пустиня раздѣляше двѣтъ страни. Еднажъ на седмицата камилитъ колѣничеа за да бѣждатъ натоварени съ балитѣ стока и кожанитъ мѣхове пълни съ вода, а най важното, съ чуваль сухи смокини. Всѣка една отъ спиркитѣ за отпочиване бѣ прочута поради смокинянитѣ си лѣсове.

Изсѣхналото смокиняно дърво.

Когато, Христосъ видѣ, че клонитѣ се кичеа само съ листи, безъ никакви клончета смокини, той разбра опасността що застрашаваше керванитѣ и богатството на народа. До като апостолитѣ размишляваха само за проклѣтията Божия, ние си обясняваме този неурожай съ смокинявата оса и маслиневия лишей. Но за Исуса Христа мисълта се разширяваше, и Той гледаше на свѣта като Едемъ, една земна градина, въ която Богъ насади хората като дървета. Добритѣ хора стоеха като дървета насадени при водни утоки, всѣкой единъ носящъ плода си на врѣмето си. Лошитѣ хора стоеха съ сухи клони и безплодни клончета. Книжницитѣ бѣха безплодни дървета, въ това, че тѣ имаха знание и пакъ помрачаваха свѣта. Фарисейтъ, тоже, имаха свои си наредби, но никакво пълно благочестие. Тѣ, сжщо, бѣха-дървета съ листи, но безъ плодъ. Управителитѣ имаха прави усѣщания, но криви дѣла. Сухи, голи, грозни, просто стволоче на дървета бѣха тѣ! Каква дума отъ присѣда е тази, „тѣ запразиятъ земята; отсѣчи ги и хвърли ги въ огъня за да изгорятъ“.

Култура безъ послушание е дърво което не дава плодъ. Съ думата култура ние разбираме запознаване съ най-голѣмото добро, казано и извършено, плюсъ силата да се наслаждаваме и си служимъ съ всичкитѣ скжпоцѣнности въ земя, море и небе. Близки слѣдователно сж отношенията между културата и религията. Това е думата на християнството: „Мѣдростта е пѣдобра отъ многоцѣнни камъни, и знанието по-скжпоцѣнно отъ чисто злато. Съ всичкото си придобиване на чинъ и слава, придобий мѣдростъ“. Нѣма нужда да казваме, че Християнството произведе цивилизацията, но ние трѣбва да кажемъ, че Християнството е създавало благоприятната атмосфера, която спомага на плодоветѣ на цивилизацията да вирѣятъ.

Какво прѣдставлява Християнството.

Християнството се е бавило доволно въ галеритѣ при артиститѣ, но то никога не е имало близко сродство съ лошитѣ домове. То е било жаркия приятель на аудиторията, но то е било неприятеля на кръчмата. То се е всѣкога сдружавало съ добритѣ. То е всѣкога заемало страната на културата. За да обработва ума, то е основало училища които изкарватъ ученитъ; за да обработва въображението, то е усилило литературата и изкуствата, Златното правило е работило силно върху онзи типъ хора наречени герои, мѣченици и патриоти. Но има една култура въ която липсува послушанието и подчинение волята на законитѣ на Бога, сжщо както има дървета които цѣвтятъ, но не приносятъ плодъ.

Историята е пълна съ примѣри отъ учени, въ които свѣстѣта е била атрофирана (умъртвена): Соломонъ бѣ най-мѣдриятъ човѣкъ на врѣмето си, но сѣщо и най-нечестивиятъ. Алкивиадъ бѣ най-остроумниятъ ученикъ на Сократа, но той бѣше и нехранимаято и прѣдатель. Лорензо де Медичи бѣ поетъ, ораторъ, войникъ, начетенъ, най-културния човѣкъ на врѣмето си; но той едновременно лѣжеше, тровѣше неприятелитѣ си, убиваше приятелитѣ си, и най-послѣ унищожи свободата. Той носѣше уметвенитѣ си богатства върху едно разлѣнно сѣрдце, както Нееманъ носѣше пурпурна дреха върху прокажено тѣло. Културата може да е само колкото дебелината на кожата, сѣщо както прѣстѣта и трѣвата по Везувий е толкозъ дълбока колкото копването на мотичката. Отвѣнъ сѣ протокалитѣ, лозитѣ, разкошнитѣ цѣтѣ, бистрата вода, но всичкото врѣме има едно подземно бучение, и тукъ и тамъ нѣкоя пукнатина изхвърля гореща пара, и не далечъ има горещъ изворъ.

Плжнициѣ всѣкога чувствуватъ, че подъ нозѣтѣ имъ лежи едно огнено езеро, което кога-да-е минута може да бликне и да зарови кѣщи и лозя. Апостолѣтъ на съврѣменната култура ни е казалъ, че ние не сме наблѣгали доволно на културата. Той мисли, че „Златниятъ Вѣкъ“ ще дойде за кой-да-е градъ, като има великолѣпни музикални салони, единъ форумъ за краснорѣчие, публични площи, изящни статуи, кѣщи архитектурно съврѣшени, игри, забавления, изобилие, разкошъ. На ребрата на Везувий едно врѣме имаше точно такъвъ единъ градъ който притежаваше всичкитѣ тия знакове на външна култура, но сега, когато онзи старъ градъ е разкритъ, ето, златото му размѣсено съ прѣстъ, изкуството му свързано съ порокъ, красотата му нечиста. Въ нашитѣ очи той не изглежда толкозъ на свѣтълъ ангелъ колкото на единъ хубавъ демонъ на мрака. Защото знанието трѣбва да стане характеръ. Култура и изтънченостъ трѣбва да се прѣвърнатъ въ вѣрноподанство и послушание. Мѣдростѣта възлиза до най-доброто си състояние само когато се подчини на Бога. Наистина, култура безъ послушание е дърво безъ плодъ.

Нравственостъ не струва безъ религия.

Моралъ безъ религия е друго безплодно дърво. Проектитѣ на морала сѣ многобройни. Всички еднакво посочватъ къмъ кореннитѣ добродѣтели въ поведението. Конфуцианизмѣтъ защитава морала, но той въздига доброто поведение отъ точказрѣние на обожаване своитѣ си прадѣди. Будизмѣтъ защитава морала, но неговитѣ възгледи сочатъ къмъ прѣзрѣние, прѣзрѣние на самого себе, щото егото да се унищожи съврѣшено и душата да се възвърне въ нищо, въ единъ сънъ безъ сънища. Юдейството защитава морала. Иовъ вѣрваше че може да се живѣе праведенъ животъ, когато изброи длѣжноститѣ къмъ приятелитѣ, семѣйството, другаритѣ и каза: „Тѣзи длѣжности съмъ изпълнилъ“. Въ подобно настроение богатиятъ младъ законникъ, приповтори практическитѣ длѣжности и извика: „Всички тѣзи съмъ извършилъ отъ младостѣта си“. Основниятъ моралъ не е безъ важностъ понеже освобождава хората отъ да извършватъ пороци и прѣстѣпления, насѣрдчава добродѣтелѣта и прѣпятствува на голѣмитѣ страсти и прѣстѣпления.

Моралѣтъ докосва тѣлото, и възбранява каква-годѣ поврѣда на деликатния му механизъмъ. Моралѣтъ досѣга съсѣдството, и кара младежа да се обхожда тѣй, щото да отбѣгва поврѣдата на приятелитѣ си. Моралѣтъ досѣга царството на гражданскитѣ закони, и кара човѣка

да става патриотъ. Моралѣтъ досѣга крѣга на учтивостѣта, и прави човѣка почтенъ и благороденъ. Но ако той възпира външнитѣ прояви на грѣха, той не изцѣрвява източника отвѣтрѣ. Моралъ безъ религия не е достатъчно. Най-доброто, което може, е да възбрани удара, но не тайната омраза, която го подбужда. Той възбранява външната кражба, но не и вътрѣшната. Той туря куфаръ на устнитѣ, но оставя омразата въ сѣрдцето. Ала Богъ не е сътворилъ този свѣтъ, само за основнитѣ морални принципи, които подкрѣпѣятъ човѣка. Трудолюбието е добро нѣщо — добръ е да не се лѣже да не се краде, да не се убива и да не се лѣжесвидѣтелствува.

Плодѣтъ на дървото.

Но както казахме, тѣзи начала сѣ основни, и човѣкѣтъ трѣбва да отива отъ листата къмъ плодѣ. Плодѣтъ е истина въ вътрѣшноститѣ, правда, мѣрена по Божието мѣрило, милостъ, която смеччава правдата, любовъ, радостъ, миръ, дълготѣрпѣние, кротостъ, доброта, вѣра, която уповава и не ще се посрами. Прѣзъ Априлъ прасковенитѣ овошни градини придаватъ единъ слабъ розовъ цѣтъ на далечния хѣлмъ, и той прѣдставлява морала. Прѣзъ септември арѣлия плодъ придава позлатена червенина на сѣщия хѣлмъ, и това е плодѣтъ на религията. Голѣма е важностѣта на основния моралъ, но коренитѣ и клонитѣ подразбиратъ арѣлия плодъ. Що за дума е тази! „И Исусъ видѣ, че дървото не съдържаше нищо освѣнъ листи“. „Защо да запразня земята? Огсѣчи го и хвърли го въ огъня, за да изгори“.

Формалностъ, безъ жизнената искра на животъ е дърво, което не приноси плодъ. Съ думата формалностъ означаваме правила и методи. Всички мислящи лица разбиратъ стойностѣта на практикуването и ученето.

Наистина цѣлата философия за прѣподаване е основана върху подражаването. Ние се учимъ най-добръ когато наблюдаваме работата на другитѣ. Най-мѣдриятъ учителъ за младия ораторъ е великиятъ говорителъ. Ученикѣтъ артистъ се научава най-бърже чрѣзъ изучаване художественитѣ майстори. Младиятъ ученикъ изучава какъ да пѣе чрѣзъ слушане пѣвеца, и практикуване неговитѣ методи. Въ духовното царство ние се научаваме какъ да сме християни чрѣзъ наблюдаване и подражаване Христа. Но всѣка метода има и несвършенства заедно съ добродѣтелитѣ си, та изпѣкването на формализма се лесно разбира. Единъ день, Мойсей въ пустинята, видѣ капинята горяща, но не изгорѣ. За дълго врѣме видѣнието на Бога въ горящата капина го слѣдѣше.

Огънятъ на Олтаря.

Дълго врѣме отпослѣ, когато съмнѣние го нападнаше той подържаше видѣнието чрѣзъ распалване огъня на олтаря. За Мойсея, лесно бѣ да се прѣнася отъ горящия огънь на олтаря къмъ горящата капина, въ която Богъ прѣбиваше. За Мойсея, онзи димищъ олтаръ не бѣ формалностъ; той бѣ нѣщо сѣществено. Обредѣтъ дѣйствуваше на въображението му, замѣгляваше очитѣ му съ слѣзи, правѣше го да прѣкланя колѣнитѣ си въ присѣстствието на онзи Богъ, чиято светостъ бѣше огънь пояждащъ; той ронѣше слѣзи на покаяние, и наново подчиняваше волята си на волята Божия. Но слѣдъ изтичането на дълго врѣме, огънятъ на олтаря стана проста формалностъ. На опрѣдѣленото врѣме свещеницитѣ запалваха огъня и махаха кадилницата съ тамяна, и сетѣ отиваха да вършатъ неправда, да ходятъ прѣзрително прѣдъ човѣцитѣ.

Даниилъ, плѣнникътъ, заобиколенъ отъ неприятели, и незнаещъ въ кой часъ смъртъ щѣше да го сполѣти, се молѣше три пѣти на день, съ лице обрнато къмъ Иерусалимъ. За този младежъ, молитвата бѣше сжщественостъ, а формата, просто, случайностъ; но, когато Фарисейтъ, които не бѣха въ опасностъ, се молѣха съ гласъ три пѣти на день по жглитѣ на улицитѣ, за да ги види всѣки, то като се молѣха, тѣ се повече възгордѣваха и надуваха, и формата се прѣвѣрна въ врѣда. Не че писанитѣ молитви и литургията не помагатъ на нѣкои хора. Спирайки се въ чуждестраннитѣ катедрали, като наблюдаваме свещеницитѣ да се покланятъ и кръстятъ, като слушаме пѣснитѣ и молитвитѣ да се приповтарятъ, вие и азъ добиваме добри настроения и то, за два или три пѣти!

Опасността отъ Религиозенъ Формализмъ.

Вие и азъ сме така родени, щото често не ни помагатъ молитвитѣ написани отъ хора, умрѣли прѣди повече отъ триста години, или вѣрують, въ което прѣди много столѣтия се е изразявала тѣхната духовна опитностъ. Ти не би обичалъ да четешъ любовнитѣ писма на дѣда си, умрѣлъ прѣди стотини години, въ часа когато поднасяшъ любовта си на жената, въ която си влюбенъ. Ти прѣдпочитаешъ да изказвашъ своята си опитностъ съ свои думи. Тебе е нужна истината, точната истина, и въ тѣрсенето ѝ, ти трѣба да направяшъ изповѣдта и молитвата въ думи, които изразяватъ точно покаянието и вжтрѣшнитѣ ти чувства. При все това, ти трѣбва да помнишъ, че другитѣ темпераменти трѣбва да иматъ своя си свобода. Тѣ се нуждаятъ да бждатъ разпалвани отъ молитвитѣ и опитността на други хора, неже отъ вжтрѣшната имъ искра или лжчи видѣлина. Но нѣма нито единъ живъ човѣкъ, които да не е въ опасностъ отъ формализмъ въ духовния си животъ.

Единствената нужда е, влѣлбчаването на приливитѣ на духовния животъ. Ако сърдцето е разпалено, думитѣ ще идватъ. Ако душата сияе и тупти съ покаяние и благодарностъ и любовъ, формата ще бжде всѣкога красива. Службата, тогава, ще стане лесна. Дайте на пѣвеца гений, и техниката ще бжде лесна. Запалете въ младия поетъ божествения огънь, и не се смущавайте за законитѣ на поезията; той ще изнамеря нови форми. Удвойте дарбата на този подвижникъ за краснорѣчие, и вие може да го извадите отъ училището по ораторство.

Излѣйте потоцитѣ на Божия Духъ върху християнина, и цѣлиятъ му животъ ще стане псаломъ, и работата му ще бжде молитва. Нека умътъ Христовъ бжде въ ученика, и мъдростъ ще тече отъ устнитѣ му, законъ на доброта отъ езика му, и хубостъ ще украсява молитвата и служението му, а животътъ му ще се облѣче съ Божията надежда!

Прѣвела: М. Ю. Икономова.

За мало и голѣмо.

„За да познае вѣкой мъдростъ и учение, за да разбере думи на благоразумие, за да приеме учение въ разумъ, въ правда; сждба, и правота, за да даде остроумие на проститѣ, и н младиятъ знание и разсжджение. мъдриятъ нека слуша и ще стане по-мъдръ“. Прътчи 1:2—5.

„Който има уши да слуша нека слуша“.

I. Кога отивашъ въ нѣкой домъ почуквай на вратата на стаята еднѣжъ и два пѣти и ако чуешъ покана

да влѣзашъ, влѣзани, ако лине, по-добрѣ е да си отидешъ, нежели да отваряшъ вратата безъ позволение.

II. Като влѣзнешъ въ стаята, първо поздрави онѣзи които сж тамъ, че тогава разпразвай онова, за което си отишелъ. Сжщото трѣбва да правишъ и на улицата, кога срѣщнешъ нѣкой приятель или познатъ (по селата не е учтиво да не поздравишъ човѣка, ако и да не ти е познатъ).

III. Не прѣдваряй думата на събѣсѣдника си, давай случай и другиму да каже нѣщо.

IV. Кога вземешъ отъ нѣкого книга на заемъ за четене, не прави въ нея никакви бѣлѣжки, нито подчертавания, безъ прѣдварително позволение отъ притежателя ѝ.

V. Не чети чуждитѣ писма и картички безъ позволение отъ тѣхния авторъ или адресантъ, па билъ той и приятельтъ ти, защото това е противно и на гражданския законъ и на благонравието.

VI. Винаги носи въ джеба си кърпа за носъ и се секни въ нея. Не се секни и не плювай току кждѣ било и кога било. Пази себе си чистъ и духовно и тѣлесно.

VII. Не забравяй нито за минута златното правило на Исуса Христа: „Въ всѣко нѣщо както искате да правятъ чловѣцитѣ на васъ, така правете и вие на тѣхъ“. Мат. 7:12.

Самоковъ, 10.IX 1910. Г. Д. Кожухаровъ.

Казимиръ Тетмаеръ.

Сѣнка.

(Стихотв. въ проза).

Навсѣкждѣ слѣдъ човѣка ходи сѣнка и не го остава никога, ни день, ни нощъ. Често човѣкъ я гледа безъ да я вижда, както понѣкога ние не забѣлѣзваме дървесата, що растатъ прѣдъ нашата кшца, въ които ние дълго живѣемъ; или проходящитѣ изъ улицата, ако нѣкоя мисль се върти въ главата ни.

Тази сѣнка не се раздѣля отъ човѣка никога; тя не го напуца и тогава, когато дѣте хваща майчината си грѣдъ.. и тогава, когато, гледайки на пролѣтната трѣва, си мисли, че идещата пролѣтъ ще се раззелени трѣва на неговия гробъ.

День и нощъ, всѣкога и всѣкждѣ неотстѣпно слѣдва човѣка сѣнка, вѣрна като самотността, неотстраняима, като жаждата за щастие. Тази сѣнка е смъртъта.

Химнъ на нощъта.

Ламартинъ.

О, нощи, в'тази дивна тишина
Открийте своитѣ стравици небесни;
И вий, звѣзди, в'безкрайна висина,
Безспирни в'своитѣ пѣтища чудесни,
Величествено се движете;
Ей, Аквилони, в'тѣзи нощни часове
Крила си леки разперете;
И ти, земя, дай откликъ в'своитѣ екове;
Простри вълнитѣ си къмъ скални брѣгове,
О, ти море! и отрази въвъ своитѣ дълбини
Ликътъ на Бога, кой ти дава синитѣ вълни.

Вий името му знайте ли? — Напразно своята лира
Природата гласи, напразно гласове събира.

Звѣзда си тихо на звѣзда мърмори:

„Кой Богъ в' закони тъй ни нагласява?“

Вълната с' плѣсъкъ на вълна говори:

„А нашия ходъ пакъ кой ли управлява?“

Свѣтканицата се обръща къмъ зефира:

„Ти знайшъ ли името на нашия Творецъ?“

Но вси: небе, земля, море и тихъ вѣтрецъ
Мълчатъ, — за него име никой не намира.

Тѣзъ храмове, о Боже, за душата ми сж тѣсни!

Паднете, о паднете, немощни стѣни!

Небето ми открийте, на крила да литна с' пѣсни

Къмъ Божий храмъ, с' кубета в' огнени вълни!

Тѣзъ храмове, о Боже, за душата ми сж тѣсни!

Паднете, о паднете, немощни стѣни!

Ей тамъ е храмътъ, дѣто обитаваашъ!...

Посрѣдъ твърдѣта и надъ небесний сводъ

Звѣздитѣ с' дивенъ огънь вдъхновяваашъ

Чрѣзъ вѣчния имъ неизмѣненъ ходъ.

Тѣ вси по твоята чудна добрина

В' хармония се редятъ и плаватъ,

Облигани съсъ твоята свѣтлина;

И тѣзъ лъчи, в' небето що трептятъ,

Омайно в' нашия шаръ се отразаватъ

И с' хубости вълшебни го красятъ.

Но азъ що съмъ, та тебъ да хваля, Боже в' небесата?

Атомъ в' бескрайността

И мигъ въвъ вѣчността,

Катъ сѣнка съмъ, що бѣ и замина.

Безъ чудо можешъ ли, о Боже, да ми чуйшъ молбата?

Ахъ, чудото е твоята добрина!

Нищоженъ съмъ, но жажда ме за тебе изтезава;

Човѣкъ е суета, о Боже, но те пакъ съзнава;

Въздига се чрѣзъ своята любовъ.

Не можешъ да прѣзрешъ мравунка, тебъ що обожава,

Не можешъ да отблъснешъ гласъ, що тихо умолява,

И който къмъ небесний ти покровъ

Кога разпрѣсва се ноцѣта,

В' молба се дига съсъ зората,

И мракътъ чезне катъ мечта

Прѣдъ блѣсъка на свѣтлината.

Да, в' тѣзъ поля лазурни, отъ духътъ ти наводнени,
Гърмежътъ дѣто глухо стене,

И дѣ око ти бди надъ мене,

Тѣзъ звукове и тѣзъ въздишки, с' вѣра окрилени,

Все търсятъ Бога отъ звѣзда в' звѣзда безспиръ,

Катъ ехо носятъ се далече на вълни

Отъ свѣтъ на свѣтъ по всички ширини

До тебе чакъ в' небесний миръ.

София.

Прѣв. Н. Алексиевъ

Проф. Хенри Дрѣмъндъ.

(Извлѣчение отъ биографията му).

Хенри Дрѣмъндъ се роди въ Стерлингъ, Шотландия прѣзъ 1851. г. Още отъ малкъ той бѣше заобиколенъ отъ религиозното влияние на проповѣдническа срѣда и като дѣте бѣше съ жизнерадо разположение. Слѣдъ като свърши училището въ родния си градъ, постѣпи въ Единбургския учиверситетъ, дѣто и получи първата награда отъ геологическия курсъ. Тукъ Дрѣмъндъ се запозна съ съчиненията на Ръскина, който го и научи да вижда свѣта тъй, както е, та скоро свѣтътъ стана за него плень съ очарование и любезност. Слѣдъ Ръскина той се запозна съ произведенията на Емерсъна, които силно повлияха, както на неговото учение, тъй и върху неговия стилъ. Отъ религиознитѣ писатели най-силно привлѣкоха неговото внимание Чанингъ и Робертсънъ. Отъ Чанингъ той се научи да вѣрва въ Бога като въ добъръ и благодатенъ дарителъ на всички добрини.

По-сетнѣ Дрѣмъндъ стана професоръ въ Глазговския университетъ по геология и ботаника. Три пѣти ходи въ Америка и единъ пѣтъ въ Австралия; пропѣтува цѣла Африка, дѣто написа интересното съчинение „Тропична Африка“. Прѣзъ врѣме на пѣтуването си по тия страни, той бѣше дѣятеленъ проповѣдникъ и работѣше особено между студентитѣ, надъ които имаше голѣмо влияние. Въ Лондонъ държа нѣколко пѣти лекции прѣдъ обществени и политически водители. Въ това врѣме написа своята книга „Най-великото нѣщо на свѣта“.*)

*) Прѣведена на български и издадена отъ Евангелската Мисия въ Сѣверна България. Русе 1895.

Като проповѣдникъ той бѣше дѣсна рѣчка на Муди и Санки.

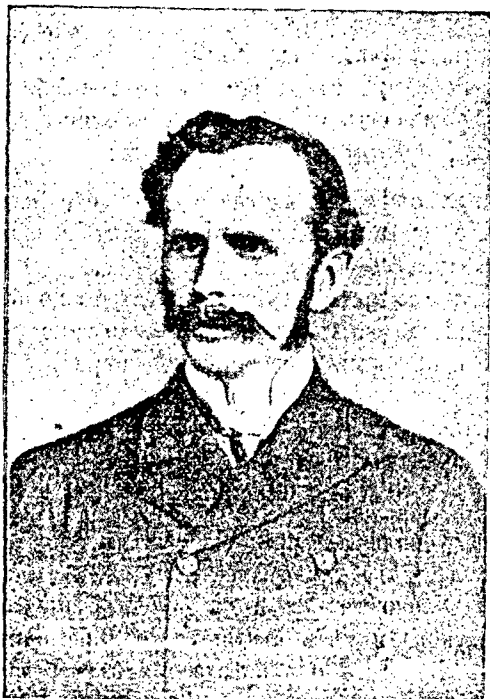
Хенри Дрѣмъндъ е благороденъ, добръ облѣченъ, тънъкъ и високъ — казва Д-ръ Смитъ — винаги съ засмѣно лице, като че нѣма грижи. Разговаряшъ ли се съ него, ще узнаешъ, че е изпълненъ отъ интересъ къмъ другитѣ. Проницателнитѣ му кестеняви очи се впиватъ въ твоитѣ, и ти чувствувашъ, че можешъ всичко да му повѣришъ. Всѣки пѣтъ, когато те срѣщне, ще ти каже нѣщо ново: гатанка, игра или друго.

Ако сте на улицата, той ще ви обърне внимание на момчета, които сж оставили кошницитѣ си на земята, и се унесли въ приятелски разговоръ. Въ тренъ ли сте, ще ви прочете нѣкоя приказка, която той много обича. Ако е между дѣца, ще имъ разкаже нѣкоя нова интересна игра, и за мигъ всички ще вникнатъ въ духа на играта.

Той ходѣше на ловъ, за риба и дивечъ, пѣрзаяше се, играеше на разни игри, както малцина други можеха. Дрѣмъндъ, като момче, се носѣше като възрастенъ, а като мжжъ, имаше младежко сърдце. Той бѣше най-чистиятъ несебелюбивъ човѣкъ, — свята душа, ако и да не бѣше светецъ. „Царъ“ — го наричаха младежитѣ, които го познаваха.

Дрѣмъндъ бѣше чуденъ гений. Той тъй спечелваше любовта на работницитѣ, че единъ отъ тѣхъ слѣдъ смъртъта му каза: „азъ просто чувствувамъ, че трѣбва

Проф. Хенри Дръмъндъ.
(род. 1851 год.; умрѣлъ 1897 год.)

да му се моля да простре своето влияние за добро вънъ отъ небеснитѣ рамки“.

Неговото влияние, казва Макларенъ, който го познаваше още отъ дѣте, повече отъ кое и да е на другъ човѣкъ, когото съмъ срѣщалъ, бѣше господстваше: докато другитѣ хора спечелватъ другаритѣ си съ думи и дѣла, той ги придобиваше съ живата си личностъ.

Тайната на неговия успѣхъ, проявенъ въ разни направления, се крие въ двѣ отличителни черти на живота му. Първата отъ тѣхъ е неговиятъ всеобхващащъ голѣмъ интересъ къмъ другитѣ, интересъ естественъ на несебелюбивия му характеръ. Тази тайна той научи отъ Апостола Павла: „Не гледайте всѣки само за себе си, но и за другитѣ“. Такива хора толкозъ се интересуватъ отъ сждбата на другаритѣ си, тъй сж заети съ тѣхнитѣ грижи, — съ спасението на душитѣ имъ, че едва имъ остава време да мислятъ за себе си.

Другата тайна, която Дръмъндъ научи отъ Апостола Павла, е тая, че той всѣкога и всѣкждѣ свързвалъ нашия животъ съ Христа, чрѣзъ великия всесвѣтски процесъ.

„Понеже чрѣзъ Него бѣ създадено всичко, което е на небето и земята, видимото и невидимото, било прѣстоли или господства, началства или власти: всичко чрѣзъ него и заради него се създаде; Той бѣше прѣди всичко, но всичко чрѣзъ него стана.“

За Хенри Дръмъндъ християнството бѣше вѣнецътъ на еволюцията въ цѣлата вселенна. Драмата, която всецѣло го поглѣщаше, стоеше на по-високъ уровень, отколкото човѣшкия моралъ. Душата въ борба съ злото, въ служба на Христа, той не считаше за случайностъ, нито за изключение.

Той имаше ясно видѣние за любовта, положена въ основитѣ на свѣта. Въ еволюцията на живота виждаше, че волята Божия е нашето освещаване. Въ тия двѣ отличителни черти — интересътъ къмъ другитѣ и вѣрата му въ великитѣ закони на вселенната, намираме двояката тайна на това отдѣляне отъ себе си и прѣданостъ къмъ

другитѣ. Неизчерпаемиятъ изворъ, отъ дѣто винаги черпеше, бѣ Исусъ Христосъ. Той казваше: Свободата отъ осждаването, прощаването на грѣховетѣ, дохожда отъ Исуса Христа; надеждата въ безсмъртието извира отъ Христовия гробъ.

Докато Емерсонъ казваше: „Не е живѣлъ човѣкъ, който може да снабди всичкитѣ ни нужди“, Дръмъндъ поддържа съ пълна увѣреностъ, че Исусъ Христосъ снабдява за винаги всичкитѣ нужди на душата ни. Заключение на всичкитѣ му доктрини бѣше: „Прѣбждайте въ мене и азъ въ васъ, защото безъ мене не можете нищо да сторите“.

Г-нъ Муди, който имаше най-голѣма възможностъ да изучава характери, особено на религиозни хора, бѣше казалъ: „Нѣмамъ думи, съ които да мога по-добрѣ да опиша живота и характера на Дръмъндъ, отколкото онѣзи, написани въ книгата „Най-великото нѣщо на свѣта“ Ако Дръмъндъ бѣше мждъръ да нарече абстрактното понятие любовъ — „най-велико нѣщо на свѣта“, — то любовъ, въ конкретна смисълъ — въплотена въ характеръ — е още по-величествено нѣщо. Самиятъ Дръмъндъ и неговиятъ животъ сж много по-велики отъ всичко, което писа, защото той бѣше „животъ на лчезарна личностъ“.

„Мнозина само прѣминаватъ прѣзъ 13 гл. на I-во Корин. — поезията на любовта, но Хенри Дръмъндъ живѣ тамъ постоянно, оцѣняваше нейното благословение и изпълняваше учението ѝ. Това го правѣше да е единъ отъ най-любимитѣ, които азъ познавамъ. Въ неговото лице сияе вжтрѣшниятъ му животъ; той бѣше благъ и любезенъ като Исуса, — ето защо и дѣцата го обичаха; винаги живѣше близу до Господаря и се стараше да върши Неговата воля. Прѣзъ всичкото време, което прѣкарахъ съ него, той бѣше Христоподобенъ човѣкъ.“ При такава любовъ и опитностъ отъ само себе слѣдва, че влиянието му за добро е неизмѣримо.

Стотини мже и жени отиваха при него; слѣдъ кжсъ разговоръ излизаха въодушевени отъ нови надежди и вѣра въ Бога.

Като професоръ отъ университета въ Единбургъ той всѣка св недѣла държеше недѣлно училище и водѣше духовенъ разговоръ съ студентитѣ, които съ голѣмъ интересъ пълнѣха салона. Събранията се посѣщаваха отъ 6—700 души слушатели. Съ стотини студенти, които никога не бѣха ходили на църква, бѣха вече спечелени за Христа. Мжно е, казва единъ отъ присѣтствувашитѣ, да се опише впечатлението, което човѣкъ добива въ таково събрание. Прѣдъ платформата, на която всесвѣтскиятъ знаменитъ проповѣдникъ стоеше, се бѣха събрали студенти не само отъ Единбургъ, но и отъ Австралия, Канада, Индия, Шотландия и други страни. Всички бѣха дошли тукъ да придобиятъ знание; науката бѣше за тѣхъ главната цѣль. Но тѣ останаха зачудени, защото чуха истини, които никога не бѣха чували. Тукъ тѣ намѣриха съкровище, което съдържаше такива богатства, каквито никждѣ другадѣ не сж намиратъ.

Като писателъ Дръмъндъ се прослави съ двѣтѣ си бѣлѣжителни съчинения*): „Естествениятъ законъ въ духовния свѣтъ“ (Natural Law in the spiritual world), и „Възходъ на човѣка“ (The ascent of man). Както неговиятъ характеръ бѣше качество на гениална дисциплина, тъй и стилътъ му бѣше плодъ на мжченъ трудъ и непошадна воля. Тайната на неговия успѣхъ се криеше несъмнѣно въ неговия простъ, но ясенъ, стилъ и въ сполучливия изборъ на прѣдметитѣ, които още въ момента

*) Отъ сжния авторъ имаме на български „Градъ безъ храмъ“, прѣв. Д. Божковъ. Библ. „Духовна Пробуда“. Изд. книж. П. Бѣловѣждовъ — Пловдивъ 1909.

на публикуването се поглъщаха отъ мислящия свѣтъ. Той имаше да каже нѣщо и знаеше какъ да го каже.

Редъ години той тихо работи надъ своята послѣдна и най-прочута книга „The ascenf of man“. Съ публикуването на тая книга кариерата на Дрѣмъндъ, като професоръ, се свърши. Той при все че не знаеше, що е болестъ, и бѣше свободенъ отъ всѣкакви грижи и скърби, повали се отъ ужасна, мистериозна болестъ. Цѣли години трѣбваше да лежи на гърба си безъ да може да си движи ръцѣтъ, та четението за него не бѣше вече удоволствие, а писането — почти невъзможно.

При всичкитѣ си страдания. той нито веднѣжъ не се оплака, та затова бѣше много мѣчно докторитѣ да узнаятъ нѣщо за болестъта му. Неговитѣ дълги измчвания отъ тая смъртоносна болестъ бѣха неописуеми. Тѣзи, които го посѣтиха въ врѣме на боледуването му, забѣлѣзаха, че колкото повече физическия животъ отпаднаше, толкова повече духовната енергия растѣше. Краятъ на неговия животъ дойде внезапно — отъ разривъ въ сърдцето. Както си лежеше, тъй и заспа. Нѣмаше нито скръбъ, нито прощаване. Дрѣмъндъ умрѣ, но дѣлата му още живѣятъ. Толкозъ пълень, свършенъ животъ едва ли се случва веднѣжъ въ едно поколѣние.

Не е нѣщо необикновено да срѣщнешъ въ свѣта хора искрени — ще се намѣрятъ много честни мже; хора дързосни, разсѣдливи и учени не сж рѣдкость, но единъ истинно-благороденъ, благовъзпитанъ човѣкъ рѣдко се срѣща.

Както поетътъ оживява различнитѣ си познания чрѣзъ силата на своя гений и озарява всичко, което обхваща неговото знание, чрѣзъ блѣсъка и живостъта на въображението си, тъй всичкитѣ велики уствършенствувания въ живота се явяватъ въ свършения благороденъ човѣкъ съ прѣкрасна лѣскавина и свѣтлостъ; всичко, що какво или върши, е придружено съ маниери, или по-добрѣ казано, съ прѣлѣстъ, която привлича почетъта и благоволенieto на всѣки зритель.

София, 14.III. 1911 г.

А. Л. Мишкова.

ХРИСТИАНСКИ МОТИВИ.

Н. Боневъ.

Урокъ по география.

Толкова добродушенъ и кроткъ бѣ ученикътъ Иванъ, дѣте озарено съ евангелска свѣтлина, че на всички мило бѣ да се сприкажатъ съ него — и ученици, и учители. Мъдростъта и любовъта, що го движеха, надхвърляха годинитѣ му.

Тоя часъ учителътъ по география, като обясняваше урока, указваше съ прѣстъ върху картата кой градъ кждѣ се намира. Прѣдметната карта бѣ Азия.

—Учителю, гдѣ е града Витлеемъ, гдѣто се е родилъ Исусъ Христосъ? запита единъ ученикъ.

Учителътъ подигна указателния си прѣстъ за да покаже мѣстото, кждѣто се намира Витлеемъ, па сѣпнато го оттегли.

—Излѣзъ Иване! каза той. Иванъ, кроткия и любезенъ ученикъ, излѣзе отпрѣдъ. Дѣца, — извика тържесвено учителътъ — тукъ е Витлеемъ, тукъ се е родилъ Христосъ!.. И той сочеше съ прѣстъ въ гърдитѣ на Иванъ.

Всички се спогледнаха; тѣ недоумѣваха нищо отъ думитѣ на учителя си. Учителътъ продължи:

—Историческия Исусъ Христосъ, който бѣ роденъ, разпнатъ и прославенъ прѣди 2000 години, е ро-

денъ въ града Витлеемъ (и той посочи мѣстото на картата), а мистически Христосъ се е родилъ и се прославя въ Ивана, защото Иванъ расте съ духъ на мъдростъ и Христова благодать...

Присадъ.

Хубавата пролѣтъ бѣ настѣпила и ние повикахме градинаря, който присажда на дивитѣ дървета облагородени пжпки. Дивото крушче, бучнато на пжта почти, грубо, неоформено, пълно съ бодли, прѣщѣше въ рѣза на ножицитѣ, оголване се и толкова се обезслави прѣдъ насъ, че всинца ние особено дѣтего ми, рѣкохме: „изгубено е“. Само азъ, като имахъ прѣдъ очи други дървета, отъ други градини, съзнавахъ измамата на това обезсърдчаване и вървахъ, че това, което извърши градинарътъ, е отъ висока степенъ полезно и необходимо. Дърво, като нашето крушче, бодливо и безплодно, е дърво почти безъ животъ и може съ вѣроятность да се каже, че „сѣкирата лежи до коренитѣ му“, макаръ, че и тя си има мѣсто, кждѣто я оставяме.

Внимавай, дѣте мое, въ работата на този човѣкъ. На дивия корень той присажда новъ плодъ и слѣдъ три години, може би, тая пжпка ще произрасте съ плодове, които ти ще ядешъ съ благодарность. Така на грубата и животинска природа се присажда духовенъ животъ чрѣзъ евангелската свѣтлина. Когато човѣкъ отбѣгне чувственото, грѣха, той изглежда въ очитѣ на стоящитѣ вѣнъ отъ живота на духа „изгубенъ“; а между това, тъкмо тогава той е влѣзалъ въ „пжта“ и има животъ — Христосъ, който присажда и възрастува, излива благодатно Духа си и прѣди да минатъ три години, апостолътъ-произрастъкъ говори: „Сега не азъ, а Христосъ живѣе въ мене. Който е въ Христа, той е ново създание“.

Внимавай, дѣте мое, и приеми въ себе си присада на небето — живота на Духа въ Христа Исуса, защото човѣкъ бодливъ и безплоденъ, е почти безъ животъ.

Прозорецътъ.

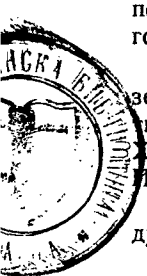
Възлизамъ на втория катъ на кжщата за да погледамъ къмъ планината и полето. Отворете прозореца! Обажданъ се азъ, а самъ извършвамъ услугата, що чакамъ. Какъвъ прѣсенъ, чистъ, живителенъ въздухъ нахѣттва! Наистина, мъдъръ е билъ онзи лѣкарь, който е изрѣкалъ: „отворете прозореца за да влѣзе здравето“.

Нашата съвѣстъ, замръжена отъ лѣха на свѣтовнитѣ борби и придобивки безъ прѣдѣлъ, е прозореца на нашата душа. Отворете прозореца! обажданъ се азъ и самъ земамъ участие въ тази работа. Колко живителна и благодатна е вѣрата въ Бога, когато нахлуде прѣзъ този прозорецъ! Наистина, мъдъръ е билъ ап Павелъ, който е изрѣкалъ: Въ духовния животъ „нѣма еленинъ, юдеинъ, обрѣзание и необрѣзание, варваринъ, скитъ, робъ, свободенъ — но все и въ все Христосъ“.

Ти, човѣче, обичашъ ли свободата, живота, птицитѣ, въздуха? Ти грижишъ ли се за твоего здраве? Отваряшъ ли прозореца у дома? На тая грижа прибави още една: да проникне, прѣзъ прозореца на твоята съвѣстъ, лжча отъ вѣчного, небесното, светото — лжча отъ свѣтлозарния Богъ. Тая грижа не убива, като свѣтовната, а просвѣтява. Ако има у тебе чиста мисль и пожелание, подкрѣпени съ молитва, пламъкътъ на вѣчното ще загори и ще освѣтлява твоя духовенъ миръ.

Мисль и пожелание.

Теософътъ казва: по силата на Божия законъ въ всемира, нѣма сила, която да не се губи и да не даде своитѣ резултати. Мислимъ ли, желаемъ ли — законътъ

е единъ и ние създаваме невидими образи около насъ, видимъ послѣ нашата смъртъ. И прибавя: не желаятъ нищо зло на ближния си, подържайте най-добри и свети чувства, ако искате да имате добри плодове въ задгробния миръ

Не знамъ гдѣ мога да намѣра този урокъ въ Евангелието, ако не забравямъ, че отъ началото и до края, всичко, що тамъ е писано, е тоя сжиятъ законъ на висшата Божествена любовь. Любовь и вѣра въ Бога, любовь и състрадание къмъ ближния — ето златниятъ конецъ на който е нанизана цѣлата евангелска мъдрость.

Когато, дѣте мое, порастнешъ и възмъжѣнешъ, водитѣ на живота ще те подемагъ дълбоко въ морето и ти ще вкусишъ отъ грѣха, който се продава, харизва и

налага подъ най-примамливи форми. И нѣкога, когато отъ прѣсвитата на прѣходното потърсишъ свѣтлината на небето — дано не я търсишъ, а всѣкога да бждешъ въ нея — спомни си каква благодатна сила иматъ Христовитѣ думи: „Миръ вамъ!“ Тѣй сжщо си спомни защо той казва на ученицитѣ си: „Когато влизате въ нѣкой домъ, първомъ казвайте: миръ на този домъ. Ако ли домътъ е недостоенъ, мирътъ ще се възвърне върху васъ“.

Ако нищо не пропаде въ всемира, ако законътъ е тѣй мощенъ дори въ насъ, простосмъртнитѣ, то твоята благодатна и света мисль, о Христе Исусе, ще бжде една сигурна помощъ за насъ пактницитѣ отъ грѣховния този свѣтъ къмъ небесния

Благословенъ е, който може да я придобие...

Изъ далечнитѣ страни.

Методистката Епископална църква е рѣшила да събере единъ фондъ отъ 2,000 000 долара за прѣстарѣлитѣ проповѣдници и сѣмействата имъ. Отъ тази сума единъ милионъ долара ще бждатъ още сега раздадени. 2596 прѣстарѣли проповѣдници, 2896 двовици и 343 сираци очакватъ за издържката си отъ църквата.

Метод Еп църква въ Канада е изпратила двама мисионери въ Галиция за да изучатъ поляшкия езикъ и слѣдъ това да се върнатъ като работници между славянитѣ емигранти въ онази страна.

Руски Молокани (евангелски християни) възлизащи по число на 20,000 души сж образували една цѣлѣща колония въ Калифорния. Тѣ сж образували една голѣма кооперативна организация която възнамѣрява да обработи 40,000 англ. акри или 160 хиляди декара земя.

Г-нъ Антони Комстокъ неуморимъ дѣецъ отъ страна на Нью-Йоркското дружество за изкоренение на порока, прѣзъ периода на своята дѣятелность е заловилъ и прѣдалъ на унищожение безнравствена книжнина която би напълнила четиринадесетъ товарни вагона; арестувалъ 8470 души за дѣто печатали и продавали тази книжнина. Отъ арестуванитѣ прѣстѣпници 99 на сто били осждени. Поради своята неустрашима реформаторска работа той е билъ не еднократно битъ и даже нараненъ съ ножъ; разни нечистотии отъ заразителни болести били хвърляни въ кжщата му, и дори адска машина била поставена подъ канцеларията му. Едва ли има човѣкъ който заслужава толкозъ благодарность и поддржка както този неустрашимъ борецъ срѣшу безнравствеността.

Най-срѣдоточнитѣ и най-многолюднитѣ улици и площади въ нашата ужъ красива столица сж облѣпени съ разни отвратителни картини отъ най-доленъ типъ, и десетки младежи и отъ двата пола се спиратъ да ги наблюдаватъ. Тѣзи картини продавани публично или въ книжарницитѣ сж сѣмена на развала, която ще зарази хиляди избрани български младежи. За голѣма жалость у насъ прѣди всичко нѣма законъ противъ безнравствената книжнина, както въ другитѣ културни народи, а камо ли неустрашими борци съ духа и дързновението на Антони Комстокъ.

Съживителни събрания на Чапманъ и Александръ въ Бруклинъ, Америка Повече отъ 600 евангелистични служби се държаха прѣзъ м. февруари тази зима въ свѣрзка съ агресивната работа на Чапманъ и Александръ. Освѣнъ сжбота вечеръ, въ 23 разни части на града всѣка вечеръ се държали многолюдни събрания, на които хиляди присѣтствуваха, и стотини други били

принудени да се върнатъ поради нѣмане на мѣсто. Едно-врѣменно прѣзъ деня държали се особни събрания за фабричнитѣ работници, майчини събрания, служби за евреитѣ, италианцитѣ и негритѣ. Рано е още да се говори за послѣдницитѣ отъ тази работа, но пакъ слѣднитѣ нѣща могатъ да се кажатъ:

1. Повече отъ 5000 души съ подписитѣ си изявили че сж почнали или подновили рѣшението си да слѣдватъ Христа.

2. Много църкви се дотолкозъ съживили щото почнали по-другояче да проповѣдватъ и прилагатъ Христовото Евангелие.

3. Хиляди християни изявили намѣрението си да посвѣщаватъ частъ отъ врѣмето си за лична работа за Христа, за домашно благослужение, тайна молитва и изучаването на Библията.

4. Църквитѣ въ Бруклинъ сж рѣшили, слѣдъ свѣршека на извънреднитѣ служби, да прѣдприематъ една поширока систематическа работа за евангелизирането на града. За тази цѣль образувалъ се е единъ постояненъ комитетъ отъ пастири и миряни които ще организиратъ агресивната работа по такъвъ начинъ, щото да се достигне всѣкой мжжъ, жена и дѣте отъ 600,000 - тѣ, които за сега не сж свѣрзани съ никоя църква протестанска или католическа.

И Католицитѣ търсятъ Библията. Не отдавна единъ бѣлѣжитъ католически конгресъ държа третата си сесия въ Парижъ. Неговата цѣль е да повдигне духовния уровень на католическитѣ сѣмейства. Лозунга му е: „да се повърнемъ къмъ Евангелието!“ Съ това тѣ подразбиратъ: 1. Да се възстанови древния обичай, да се четатъ вечерни молитви послѣдвани съ прочитъ на нѣколко стихове отъ Св. Писание; 2. Да се прочита Библията въ училищата и въ катихизическитѣ класове, въ въ събранията на дружествата и въ учителскитѣ класове. 3. При всѣка литургия да се чете публично на говоримия езикъ Библията безъ проповѣдь. 4. Да се подаряватъ Библии на новоприетитѣ въ църквата, на младоженцитѣ, сжщо и за награда на ученицитѣ въ училищата. Това ни показва какъ наново се развива жаждата на католицитѣ за Словото Божие.

Църквата и Държавата въ Португалия. Законопроектъ за раздѣление на Църквата отъ Държавата въ Португалия гарантира пълна свобода на съвѣстта, на образованието и прѣминаването отъ една религия въ друга. Църковнитѣ здания се оставатъ на разположението на духовенството стига това послѣдното да бжде въ състояние да ги поддржа. Не отдавна Епископъ Харт

целъ прѣпратилъ на прѣдседателя Тяфтъ въ Америка изложение отъ разговора си съ португалския министръ на правосъдието. Министрътъ замолилъ епископа да обясни на американския народъ, че републиканското правителство въ Португалия не е противъ религията, но е противъ изуитството и реакционерството. Въ Португалия ще се даде пълна свобода на всичките секти дори и на безрелигиозните. Законодателното събрание ще гласува единъ законъ на основание на който всѣка една отъ тѣзи религиозни организации ще бжде заставена да прѣдстави на правителството своя уставъ и вжтрѣшенъ правилникъ, своите начини за работа, както и свѣдения върху материалните източници. Всичките помощи трѣбва да сж доброволни безъ никаква субсидия отъ правителството.

Всичките училища отворени и издържани отъ правителството ще бждатъ съвсѣмъ свободни отъ прѣподаването на всѣко вѣроучение, тъй като държавата не желае да налага никому каквито и да сж религиозни убѣждения. Но голѣма важностъ ще се отдава на нравствеността и патриотизма. Частни училища или църковни училища, както Методисткото въ Оporto сж позволени, само че правителството ще изисква отъ всѣко учебно заведение редовни свѣдения за програмата, вжтрѣшните правила и врѣмето опрѣдѣлено за религиозно наставление, както и доказателства, че не се прибѣгва до никакви принудителни срѣдства било надъ дѣцата или надъ родителите за изпращането имъ въ вѣрските училища. Сжщиятъ законъ ще се приложи и въ колонияте.

Въздържанието въ Германия. Единъ отъ най-забѣлжителните факти въ свѣзка съ всесвѣтското движение противъ алкохолизма е направлението което зима германския императоръ заедно съ най-видните научни мъже, възпитателите и търговците по цѣла Германия. Единъ отъ най-добрите кореспонденти въ Америка, който напоследъкъ обходилъ Германия и се запозналъ отблизу съ състоянието на нѣщата, изпраща на единъ американски вѣстникъ една твърдъ интересна статия за она, що днесъ се върши противъ алкохолизма въ Германия. Но най-насърдчителното отъ всичко е живото участие, което Кайзерътъ зема въ полза на въздържанието. За него се казва, че въ рѣшитието които държи при разни случаи, той никога не забравя да говори и насьрдчава поданиците си, а най-вече войниците и моряците да се откажатъ отъ всѣка употреба на опивателните пития. Той настоятелно свѣтства войниците и матрозите отъ германската армия и флота да се присъединятъ къмъ Добритѣ Храмовници или други нѣкои въздържателни дружини. По негова изрична заповѣдъ, при другите условия, въ германската флота се приематъ за офицери само свършени въздържници.

Въ Сиера Лионе християнството било прѣнесено чрѣзъ освободени роби отъ Нова Шкоция въ 1792 год. Сега тамъ има петнадесетъ методистки църкви съ 5000 души членове. Отъ всѣки 6 английски лири, изживени за християнска работа, 5 сж дадени отъ туземците. За духовната просвѣта на околните язичници прѣзъ миналата година тѣзи черни методисти отъ Сиера Лионе дали три хиляди английски лири.

Успѣхъ на въздържателното дѣло въ Ирландия. Едно велико движение въ полза на въздържанието, каквото за много години не е имало, е взело таква голѣми размѣри, щото въ разстояние на по-малко отъ 9 мѣсеца 50,000 сж застанали въ редоветъ на свършени въздържници. Но единъ фактъ заслужава най-вече да се отбѣлжи, именно: въздържанието пробие ли си пътъ, то винаги ще се послѣдва отъ истински интересъ къмъ религията. Въ едно село прѣзъ врѣ-

мето на великото религиозно движение въ Уеилсъ Галия, 270 рудничари подписали общателната карта, що била сложена на масата, дѣто се отслужва Господнята вечеря. На другата св. Недѣля вечерята, тѣзи които се рѣшили да се въздържатъ отъ опивателни пития, дошли до амвона и тамъ всички саморочно подписали единъ завѣтъ съ Христа, че ще се въздържатъ отъ всѣкаквъ грѣхъ и, че ще ходятъ по Неговите стѣпки.

Бъдещето на Гванг. Църква въ Китай. Г-нъ Ченгъ делегатъ отъ Китай прѣдъ миналогодишната все-свѣтска мисионерска конференция въ Единбургъ е изговорилъ слѣдните бѣлжкити думи за бъдещето на евангелското дѣло въ онази многолюдна империя: „Една себе-издържна, самостоятелна църква въ Китай е наградата, плода, радостта и вѣнеца на вашата дълга, многогодишна работа въ нашето отечество. Изглежда че нѣкои отъ нашите добри приятели — мисионерите, като да сж уплашени отъ движението въ Китайската Еванг. Църква. Ала църквата само тогава ще бжде въ състояние да управлява собствените си работи, когато земе въ рѣцитѣ си управата. Дѣтето свикнува да ходи когато се опитва да ходи. Този стремежъ къмъ самостоятелностъ означавали нѣкакво прѣкъсване на приятелските врѣзки съ онѣзи които ни изпратиха Евангелието? Ни най-малко! Никога не ще можемъ да ви изблагодаримъ за всичко що сте сторили за насъ. Но настанало е врѣме когато всѣки китайски християнинъ трѣбва да се научи, да съзнае отношенията си къмъ църквата и да се проникне съ отговорностъ за прѣуспѣването ѝ. Съ каква двигателна сила ще се постигне всичко това? Това е работата на сжщия Духъ, който ви вдѣхнови, за да реализирате вашата отговорностъ къмъ народите въ далечните страни. Да, сжщиятъ благословенъ Духъ Божи“.

Съ окръжно руския Св. Синодъ забранява да се внася въ библиотеките на училищата книгата на гр. Л. Н. Толстой Църквата и Държавата (Церковь и Государство). Издателя на тая брошура билъ осѣденъ въ Петербургъ на една и половина години крѣпостъ.

Въ Русия на много мѣста затварятъ молитвените събрания въпрѣки нееднократно и ясно упѣтване отъ страна на Мин. на В. работи че само едно съобщение отъ страна на общината е нужно за да може да се събиратъ свободно.

Вжтрѣшенъ отдѣлъ.

Четвъртиятъ брой за Априлъ ще излѣзе прѣдъ Великденъ съ интересенъ материалъ и съ три хубави иллюстрации за Христовото Възкресение.

Епископъ и г-жа Бъртъ на връщане отъ Иерусалимъ ще пристигнатъ въ срѣда на 6-й Априлъ. Тѣ ще гостуватъ на Д-ръ и Г-жа Каунтъ за 3—4 дена и въ понеделникъ на 11, ще заминатъ прѣзъ Ловечъ за Годишната Конференция въ Шуменъ. По всѣка вѣроятностъ, Епископътъ ще проповѣдва на Великденъ въ салона на Безплатните Трапезарии. Въ свѣзка съ годишната конференция, изпитната комисия ще очаква всички кандидати за погорните курсове да пристигнатъ въ Шуменъ още въ понеделникъ вечеръ, така щото да има достатъчно врѣме за произвеждане на всичките изпити.

Молитва за тритѣ събора или конференции. Четитѣ на Християнски Свѣтъ вече сж извѣстни, че прѣзъ великденската седмица ще се държатъ едно-врѣменно. три събори или конференции: Годишната кон-

ференция на Метод. Еписк. Мисия въ Шуменъ, годишниятъ Съборъ въ Южната. Америк. Мисия въ Солунъ и Годишниятъ Съборъ на Бълг. Еванг. Дружество въ Пловдивъ. Като имаме прѣдъ видъ важнитѣ въпроси съ които и третѣ събора ще бждатъ сезирани все въ свързка съ направѣлка на царството. Христово въ народа ни, ние подканяме всичкитѣ евангелски църкви въ България и Македония да прѣбждватъ въ постоянна молитва, било чрѣзъ нарочно за тази цѣль наредени молитвени събрания, било чрѣзъ частни молитви за Божието присѣствие и изобилното Му благословение върху всичкитѣ разисквания и мѣропріятия на тѣзи събори.

Евангелското дѣло въ Корча, Албания. Нѣщо прѣди 15 години, съ помощта на Американската мисия, г-ца Савастия Кириасъ отвори първото албанско училище въ Корча, Албания. По срѣдъ грамадни спѣньки отъ една и друга страна, това заведение е слѣдвало да расте и да печели симпатіитѣ и подържката на мѣстното население. При училището, прѣди три години се настани сѣмейството на мисионера Кенеди. Безъ граматика и безъ помощта на никакви рѣчици, изучаването на необработения албански езикъ, далечъ, не е лесна работа, най-вече за единъ чужденецъ, но г-нъ Кенеди не се стѣписалъ назадъ, той се заловилъ здраво за мѣстната задача, усвоилъ албанския езикъ, и въпрѣки всичкитѣ прѣпятствия отъ страна на властитѣ, сега той всѣка недѣля проповѣдва на албански на една прѣпълнена зала съ арнаути.

Групата на прѣбивающитѣ въ София академици на работа. Въ послѣдния брой на в. Свѣтъникъ срѣщаме едно обстойно и твърдѣ интересно изложение за разискванията и взетитѣ рѣшения въ подновенитѣ срѣщи на Софийскитѣ академици. Въ заседанията, на които, освѣнъ академиститѣ присѣствуваха и нѣколко души семинаристи, свещеници и нѣкои граждани, се засегнали много жизнени и назрѣли въпроси въ свързка съ църквата. Слѣдъ като посочили на много болни страни въ днешната управа на българската православна църква, и нуждата отъ неотложното имъ цѣрене, събранитѣ зели единодушно рѣшение да се свика помѣстенъ църковенъ съборъ, който съгласно чл. 134 отъ устава да се състои отъ миряни, свещеници и владыци. Най-накрай събраніето избрало една четиречленна комисия състояща се отъ г. г. Каролевъ, Станимировъ, Мариновъ и Върговъ, която да се прѣстави за тази цѣль прѣдъ министра на исповѣданията, а така сжщо и прѣдъ прѣдседателя на Синода.

Изложението въ „Свѣтъникъ“ се свършва съ забѣлжката, че между академиститѣ владѣло пълно единодушие и че това щѣло да бжде залогъ за успѣха на наченатото дѣло. Дай Боже! Казваме ние, като поздравяваме отъ сърдце и душа групата на нашитѣ академици. Наистина това тѣхно раздвижване ще смути мира и спокойствието, ще развали сѣна на вѣчноспящитѣ и затлѣстѣли лѣнивци, но отъ всичко това само добро ще излѣзе, ще настѣпи една нова епоха въ живота и дѣятелността на църквата.

Робертъ Колевъ. Споредъ миналогодишния отчетъ въ това заведение били записани 198 ученици въ колегіалнитѣ класове и 210 въ пригителнитѣ курсѣ. Отъ цѣлото число ученици 196 били гърци, 70 българи, 61 арменци, 17 евреи, 52 турци и останалитѣ се състояли отъ албанци, американци, холандци, маджари, персийци, поляци, ромънци, руси и суданци. Приходътъ на онази учебна година въ изазалъ на 92,763 долара, отъ които 69,584 долара били внесени отъ ученицитѣ.

Редакторъ: Ив. Я. Съчановъ.

ОТКРИВА СЕ ПОДПИСКА

ЗА

„ХРИСТИАНСКИ СВѢТЪ“

ПРОГРАМАТА НИ ЗА ТАЗИ ГОДИНА.

Съ настѣпването на 1911 година списанието „Християнски Свѣтъ“ влиза въ двадесетата година на своето сжществуване. Вѣрни на рѣшеніето си да вървимъ къмъ постоянно подобряване и направимъ списанието до висока степенъ полезно за всѣкиго, — съ скжпата помощ на нѣколко души сътрудници — ние ще даваме подбранъ материалъ за слѣднитѣ отдѣли:

I. Статии върху нашия църковно-общественъ животъ.

II. Християнскитѣ животъ въ всичкитѣ му прояви.

III. Християнството и социалнитѣ задачи.

IV. Белетристика. — Избрани откъси изъ все-свѣтската християнска литература и биографни бѣлжки за знаменити християнски писатели и проповѣдници.

V. Сѣмейството. — Какъ може да успѣва и какви опасности го застрашаватъ въ съврѣменното общество.

VI. Младежта.

VII. Свободна трибуна за разискване разни съврѣмени животрелещи въпроси.

VIII. Недѣлното училище.

IX. Вжтрѣшенъ отдѣлъ за хроникване най-важнитѣ събития изъ духовно-религиозния животъ на народа ни.

X. Интересни свѣдения за успѣха на Царството Божие въ далечнитѣ страни.

Списанието ще слѣдва да излиза въ началото на всѣки мѣсець. Ще се печати, както до сега, на хубава хартия съ иллюстрации изъ текста.

Условия за абониране — за всички безъ изключение:

Годишната цѣна за България е 3 лева, за странство 4 лева — винаги прѣдплатени.

Който запише и внесе най-малко 5 абонамента, получава едно годишно течение за труда си; който запише и внесе 10 абонамента и нагорѣ, получава 15 на сто; за 20 абонамента и нагорѣ, 20 на сто; за 30 абонамента и нагорѣ 25 на сто; за 40 абонамента и нагорѣ 30 на сто; за 50 абонамента 35 на сто; за 70 абонамента 40 на сто; за 90 абонамента 45 на сто; и за 100 абонамента 50 на сто.

На ученици, както до сега, списанието ще се отстъпва на половинъ цѣна.

ОТЪ РЕДАКЦИЯТА.

Печатница „Св. София“ — София.